

Zsuzsa KAKUK [1925-2025]**Mustafa S. KAÇALIN^a**

^a Prof. Dr., 29 Mayıs Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye.
e-posta: mskacalin@gmail.com

Meslektaşları Ağustos'un 13'ünde 100. doğum gününü kutlamaya hazırlanırken Nisan'ın 18'inde hayata gözlerini kapadı. 1871'de kurulan Türkoloji bölümünün geleneklerini zenginleştirerek sürdüren bir hoca idi.

Derslerini titizlikle hazırlar, bilgisini takip edilmesi kolay bir şekilde aktarırdı.

1925 Ağustosunun 13'ünde Heves Bölgesi'nde, Eger ırmağı boyundaki küçük bir köy olan Nagytálya'da doğdu. Çocukluğunun ilk yıllarını bu köyde geçirdi ve ilkokulun ilk üç sınıfını burada tamamladı. Doğduğu yer olan Nagytálya'dan önce Eger'e, ardından Szatmárnémeti'ye gitti. Heves ilçe merkezinde İngiliz Kız Lisesine, ardından lise mezuniyeti sırasında Partium merkezindeki Mercy Lisesine gitti. Ardından Eger İngiliz Kız Enstitüsünde dördüncü sınıfı okudu. 1943'te Szatmárnémeti'de liseyi bitirdi.

KAKUK Zsuzsa, Türkoloji'ye alışılmış yoldan gelmedi.

1945 baharında Debrecen Üniversitesinde yüksek öğretimine başladı. Hedefinde Macarca-Latince öğretmeni olmak vardı.

Profesör BÁRCZI Géza'nın [1894-1975] dersleri ve seminerinin tesiriyle Macar dili tarihine alaka duydu. Macarcanın ilk yazması Jókai kütüğünün zarf tamlayıcıları üzerine doktora tezi hazırladı. 1949'da Macar dil bilimi ve Latin dili alanında pekiyi derece (summa cum laude) ile doktor ünvanını aldı. Aynı yıl Macarca-Latince öğretmenliği diplomasını aldı.

1951'de Macar Bilimler Akademisi Dil Bilimi Enstitüsünde dışarıdan çalışan olarak işe başladı. BENKŐ Loránd [1921-2011] başkanlığındaki Macar lehçesi kitabiyatının etiketlenin düzenlenmesinde ve ardından LŐRINCZE Lajos [1915-1993] yönetiminde Pesty Frigyes yazmasındaki yer adları çalışmasında yer aldı. Bu arada Türkoloji profesörü NÉMETH Gyula'nın [1890-1976] yardımcısı olarak seçildi.

Eötvös Loránd Tudományegyetem'in [=Ötvös Loránd Üniversitesi] Türk Dili Bölümü'ne gitti ve tekrar öğrenci oldu. Profesörler NÉMETH Gyula ve FEKETE Lajos'un [1891-1969] derslerine katıldı ve burada günümüz ve kadim Türk halklarının dili, tarihi, kültürü, yazıları ve edebiyatıyla, Macar tarihi ve dil tarihindeki ehemmiyeti ile tanıştı. Türk dilini öğrenmenin yanı sıra, CZEGLÉDY Károly'dan [1914-1996] Arapçaya ve TELEGDİ Zsigmond'dan [1909-1994] Farsçaya birer yıl devam etti.

NÉMETH Gyula, onun için büyük bir duyarlılıkla, önceki Macarca dil bilgisine ve sonraki Türk dil bilgisine uygun düşen konuyu seçti: Macarcanın Osmanlı Türkçesi alıntılarını araştırmak. BÁRCZI Géza ve KNIEZSA István'ın [1898-1965] bu konuyla ilgili çalışmaları ve derlemeleri zaten vardı; KNIEZSA István bunları Macarcanın Slavca alıntıları üzerine yazdığı iki ciltlik eserinde kullanmıştı; ancak çağdaş Türkçe alıntılar üzerine henüz enine boyuna bir çalışma hazırlanmamıştı.

Lisansüstü yıllarında (1951-1954) XV-XVII. yüzyıllardan kalma yaklaşık yüz Macarca (kısmen Latince) metin neşrini inceledi ve bunlardan Türk hâkimiyeti döneminde [1526-1686] giren Türkçe kökenli kelimeleri topladı. (Bu toplama işi yirmi beş yıl sürdü). Doktorluk tezinde Macarcaya girmiş (*giyinmek, yemek, barınmak, savaşmak* gibi) yaklaşık yüz elli kelimenin kökenini çıkardı ve bunları Türkçe ve Macarca sesleri bakımından inceledi. 1954'te Dil bilimi Enstitüsünün bu sefer tam zamanlı resmi çalışanı oldu ve burada Büyük Sözlük çalışmalarına katıldı. Doktorasını 1955 baharında verdi ve bu yıldan itibaren üniversitenin tam zamanlı mensubu oldu. Tezi 1970 yılında Akademi yayınları arasından Fransızca olarak yayımlandı.

Çeşitli ilmi çalışmalarının ana konusunu Osmanlı Türkçesi alıntılarının incelenmesi oluşturdu.

Türkçeden ödünç kelimelerin köklerine inmek, o zamanki Türkçeyi bilmeği gerektirdiğinden, Türk dilinin tarihini incelemeğe başladı. Ödünç kelimelerin ses bilgisi sorunlarını anlamak için arkaik Türk lehçeleri ve Osmanlı değil, Latin, Kiril, Ermeni vb. alfabelerle yazılmış Türk dili yadigarlarını ele almağa başladı.

1955-1960 yılları arasında Türklerin yaşadığı Bulgaristan ve Yugoslavya'ya (Makedonya) birkaç çalışma gezisi yaptı. Bulgaristan'a yaptığı ilk iki seyahat öncelikle Türkçe bilgisini geliştirmeğe yönelikti (siyasi sebeplerden dolayı Türkiye'ye seyahat etmek henüz mümkün değildi) ancak aynı zamanda Türk lehçesi malzemeleri toplama fırsatı da sağladı.

Çeviri yazısı yapılmış Türk dili yadigârları arasında, çoğunlukla dağınık yadigârlarla ilgilendi. Hans DERN SCHWAM'ın [1494-1568] XVI. yüzyıl *Türkiye seyahat-name*'sindeki söz dağarcığını işledi¹. Ayrıca, XVII. yüzyıldan XVIII. yüzyıla kadar Osmanlı harfli olmayan yazılı Türk dili yadigârlarını kaleme alan ve değerlendiren Türk dili tarihi üzerine bir hülasa çalışma hazırladı. 1984'te Venedik Üniversitesi Avrasya Araştırmaları Bölümü Türkoloji Bölümünden üç haftalık bir davet aldı ve burada bu konuda Türkçe dersler verdi. Derslerinin İtalyanca çevirisi 1985'te Venedik'te bir üniversite notu olarak yayımlandı.

Doktorluk çalışmasında, hâkimiyet dönemine ait (yaklaşık 1100 kelimelik) bütün Türkçe söz varlığını Türkçenin fonolojisi açısından inceledi. Macarcadan ödünç alınanları çağdaş Türk dilinin kalıntıları olarak değerlendirdi ve onların yardımıyla, Osmanlı yazılı kayıtlarına dayanarak ancak kısmen yeniden inşa edilebilen XV-XVI. yüzyıl Türk dilini çizmeğe çalıştı. Büyük ölçüde Balkan Türkçesi olan bu dilin fonolojik özellikleri ve Güney Slav dillerinin aracılık mevkii hakkında ayrıntılı olarak yazdı ve özel isimler de dâhil olmak üzere Macar kaynaklarında bulunan bütün malzemeyi bir derlemede sundu.

Bu çalışmayla Türk dil bilimi araştırmalarına yeni bir imkân getirdi: Alıcı dil hakkındaki günlük verilere dayanarak verici dili öğrenme imkânı. Bu yöntem o zamandan itibaren Leh, Sırp, Romen ve Bulgar dillerine uygulandı. Bu çalışmayla 1969 yılında dil bilimi doktoru unvanını aldı.

1960 yılında Çin'in Gansu eyaletine bir aylık ilmi seyahatinde Sarı Derya'nın (Huang-ho) bir kıvrımında yaşayan otuz bin nüfuslu Salırların dilini inceledi.

Örök kőbe véssé [=Taşa Kazınmış Ebedilik] (1985) adlı Türkçe seçkilerin tercümelerini yayımladı. Bu kitabında Yenisey Kırgız mezar taşları, Orhun yazıtları, Maniheizt ve Budist Uygur şiirleri, Oğuz destanları, *Codex Cumanicus* ilahileri, Volga-Bulgar mezar taşları, *Kutadgu Bilig*'den beyitler, Rabguzî, Kutb, Harezmi, Lütfi, Hucendî, Nevâî ve başkalarının şiirleri bulunmaktadır. Böylece Orhun yazıtlarını Macarcaya ilk çeviren kişi olarak tarihe geçti.

1950'lerin sonunda, NÉMETH Gyula, KÚNOS Ignác'ın Birinci Dünya Savaşı [1914-1918] esir taburlarında derlediği Tatar halk edebiyatı metinlerine dikkatini çekti. Bunlar; Estergon ve Égeri (şimdiki Çek Cumhuriyeti, Cheb) olmak üzere iki ayrı esir taburunda bulunan Müslüman Kazan ve Kırım Tatarlarından masal, ninni, mâni-türkü, bilmecelerdi.

- Kazan Tatar mânileri (1980),

- Kazan Tatar masalları. BASKI Imre ile birlikte (1989),

¹ DERN SCHWAM, Hans [1494-1568]. *Tagebuch einer Reise nach Konstantinopel*. Yayımlayan: Franz BABINGER, München/Leipzig 1923. Çeviren: Yaşar ÖNEN. *İstanbul ve Anadolu'ya Seyahat Günlüğü*. Ankara 1988, VI+432 s. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 885. Tercüme Eserler Dizisi: 62.

- Kırım Tatar türküleri (1993),
- Kırım Tatar bilmeceleeri. Geniş bir makale olarak (1994),
- Kırım Tatar metinleri sözlüğü (1996),
- Kazan Tatar sözlüğü. BASKI Imre ile birlikte (1999).

2002 yılında Millî Eğitim Yayınevi tarafından yayımlanan *Macarca-Türkçe Sözlük*'ü, 2007 yılında Macar Bilimler Akademisi Sözlük Çalışmaları Heyeti tarafından "Mükemmel Macarca Sözlük" ödülüne layık görüldü.

Macarca-Türkçe Sözlük'e refakat edecek bir *Türkçe-Macarca Sözlük*'ü BENDERLİ (TO-GAY) Gün, GÜLEN Yılmaz ve TASNÁDI Edit ile birlikte hazırladı.

1986'da başlattığı ve 1994'e kadar neşriyat müdürlüğünü yaptığı ilmi *Keletkutató*s [=Doğu Araştırmaları] dergisi ile Macar şarkiyatçılarının son bulgularını Macar araştırmacılara ve ilgili tarafların dikkatine sundu. Dizide NÉMETH Gyula, HALASI-KUN Tibor [1914-1991] ve MÁNDOKY-KONGUR István [1944-1992] hatırasına birkaç anma cildi de yayımlanmıştır.

1976-1984 yılları arasında *Nyelvtudományi Közlemények*'in [=Dil bilimi Dergisi] yayın kurulunda yer aldı.

Talebe yetiştirmeğe 1952 yılında Eötvös Loránd Tudományegyetem Türk Dili Kürsüsünde başladı ve 1995 yılında emekli olana kadar, tam kırk üç yıl aralıksız devam etti.

Derslerinin ana başlıkları şunlardı: Muasır Türk halkları ve dilleri, Eski Türk halkları ve dilleri, Türk dili yadigârları, Türk dili tarihi, Osmanlı Türkçesi, Türkçe ve Macarca münasebetleri, Macar dilindeki Türkçe alıntılar, Macar Türkbilimi tarihi.

Yaşayan Türk dilleri üzerine iki ciltlik bir ders kitabı derledi. Birinci cilt (1976, 1981) Türk halkları ve dilleri hakkında bilgiler, ikinci cilt (1980) metinlerdir.

Birinci ciltte, alışlagelmiş sınıflandırmayı takip ederek iki yüz milyondan fazla insanın konuştuğu Türk dillerini altı büyük gruba ayırır: 1. Oğuz dilleri: Osmanlı veya Anadolu Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Türkmence, Gagavuz. 2. Kıpçak dilleri: Tatar, Başkurt, Kazak, Karakalpak, Nogay, Kırgız, Karaim, Kırım Tatar, Karaçay, Balkar, Kumuk 3. Türk dilleri: Özbek, Çağdaş Uygurca, Salır, Sarı Uygurca. 4. Güney Sibiryada dilleri: Altay, Hakas, Şor, Çulım Tatar, Kamas, Tıva, Karagas. 5. Yakut. 6. Çuvaş. Her grubun ortak izahından sonra, gruba ait dilleri ayrıntılı olarak ele alır. İlk olarak, dili konuşan halklar hakkında en mühim bilgiler: adlarının kökeni, kısa tarihleri, coğrafi mevkileri, siyasi tarzları, nüfusları, kültürleri. Ardından dilin kendisi hakkında bilgi gelir: gelişme şartları, yakın ve uzak ilişkileri, lehçe yapısı, ses bilgisi, yapı bilgisi ve söz dizisi alanlarındaki en belirgin hususiyetleri, edebiyatın ve edebî dilin gelişmesi, önce kullanılmış abeceler. Her bir dilin açıklamasının

ardından, gerekli kitabiyat yer alır. Hedefi, öğrencilere çalışmalarında yardımcı olacak ilmi bilgi ve araştırma ihtiyacını karşılamaktır.

1964'ten itibaren Macar Bilimler Akademisi Şarkiyatçılar Komitesi üyesi oldu ve 1985-1990 yılları arasında komitenin başkanlığını yürüttü. 1993'te Macar Bilimler Akademisinde doktoralı Macar şarkiyatçıların delege halk temsilcisi oldu. 15 yıldan fazla bir süre Macar Bilimler Akademisi Dilbilimi Heyetinin çalışmalarına katıldı ve birkaç dönem Macar Bilimler Akademisi Dilbilimi Heyetinde, Macar Bilimler Akademisi Doktora ve Akreditasyon Heyetlerinde vazife aldı. Akademinin denetiminde faaliyet gösteren Kőrösi Csoma Derneğinin kurucu üyesi idi ve burada yaklaşık 10 yıl boyunca başkan yardımcılığı vazifesini üstlendi. Ayrıca Ortak Macar-Türk Tarihçileri Heyetinin ve Edebiyat Fakültesi Kütüphane Komitesi'nin uzman üyesiydi.

Milletlerarası Macar Dil Derneği (1954'ten itibaren), Milletlerarası Güney-Doğu Avrupa Çalışmaları Derneğinin (kuruluş yılı 1989'dan itibaren) ve Macar-Türk Dostluk Derneğinin üyesiydi.

Altay Konferansı'na (PIAC) birkaç kez katıldı ve konferanslar verdi: 1964 Hollanda, 1969 Berlin, 1971 Szeged, 1974 Bonn, 1986 Taşkent; ayrıca milletlerarası Türk Dil Kurultayı'na katıldı: 1966, 1972, 1982, 1985 Ankara.

Mesleki hayatının en mühim aşamaları

1932-1935: ilkokul yılları

1936-1942: Eger'de lise yılları

1943: Satu Mare'de Olgunluk

1945-1949: Debrecen'de üniversite yılları

1948: Mezuniyetinden sonra üniversite doktoru derecesini aldı. 1949: Macarca-Latince öğretmenliği sertifikası aldı. 1950: Macar Bilimler Akademisi Dil bilimi Enstitüsünde dışarıdan doçent. 1951-1954: Eötvös Loránd Tudományegyetem Türk Dili Kürsüsü'nde lisans üstü öğrenci. 1954: Macar Bilimler Akademisi Dilbilim Enstitüsünde geçici yardımcı doçent. 1955: Adaylık derecesini aldı.

1955-1957: Budapeşte Üniversitesi Türk Dili Kürsüsü Araştırma Görevlisi 1958-1964: Doktor 1965-1978 Doçent.

1969: Dil bilimi doktoru

1971-1977: Bölüm Başkanı, Doçent

1977: Profesör.

1977-1990: Bölüm Başkanı.

1991-1995: Profesör

1995'te emekli.

Çalışmaları ile aşağıdaki ödüllere layık görüldü: 1982 yılında VÁMBÉRY Ármín'in doğumunun 150. yıldönümü dolayısıyla VÁMBÉRY Hatıra Madalyası; 1985 yılında Üniversitenin kuruluşunun 350. yıldönümü dolayısıyla verilen Hatıra Madalyası; 1986 yılında Gümüş Emek Liyakati Nişanı; 1987 Kőrösi Csoma Ödülü: Kitap "Susannae Kakuk Sept ttr agennariae Dedicata" (Editörlüğünü DÁVID Géza ve VÁSÁRY István yapmıştır) başlıklı eseri ile. 50 yıllık öğretmenlik deneyimi sebebiyle 2000 yılında Debrecen Üniversitesi tarafından Altın Diploma ile ödüllendirildi. Kendisinin başkanlığında bir çalışma grubu tarafından hazırlanıp 2002 yılında yayımlanan ve neşirliğini üstlendiği *Macarca-Türkçe Sözlük*, 2007 yılında Macar Bilimler Akademisi Sözlük Çalışma Heyeti tarafından "Mükemmel Macarca Sözlük" ödülüne layık görüldü.

Türk Dil Kurumu (TDK) kendisini 1970 yılında muhabir üyeliğe, 1978 yılında da fahri üyeliğe seçti. Yeni kurulan Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu da 1984 yılında fahri üyeliğini tasdik etti.

Yayınlarından Bir Demet

KAKUK, Suzanne. "Textes turcs de Kazanlyk", *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungariace*. Budapest: Tomus VIII. 3. Fasc. (1958): 241-311. ss.

KAKUK, Suzanne. "Textes Salars (=Salırca Metinler)", *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungariace*. Budapest: Tomus XIII. Fasc. 1-2. (1961): 95-117. ss.

KAKUK, Zs. "Lajos Kossuth'un Türkçe grameri", *Bilimsel Bildiriler 1966*, (1968): 159-163. ss.

KAKUK, Zsuzsa. "Osmanlıcadan Macarcaya Geçmiş Olan Kelimeler", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten 1968*. Ankara: (1969): 65-80. ss.

KAKUK, Suzanne. *Recherches sur l'Histoire de la Langue Osmanlie des XVIe et XVIIe Siècles. Les Eléments Osmanlis de la Langue Hongroise*. (Bibliotheca Orientalis Hungarica, XIX), 600 s., Akadémiai Kiadó, Budapest: 1973. Hakkında: DİLÂÇAR, A. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten 1973-1974*. Ankara: (1974): 356-357. ss.

KAKUK, Zsuzsa. *Mai török Nyelvek I. Bevezetés*, Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Török Filológiai Tanszék. Tankönyvkiadó, 1976, 140 s.

- KAKUK, Zsuzsa. *Mai török Nyelvek II. Szövegek*, Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Török Filológiai Tanszék. Tankönyvkiadó, 1980, 292 s.
- KAKUK, Zsuzsa. *Kasantatarische Volkslieder Auf Grund der Sammlung von Ignác Kúnos*. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 4, 1980, 142 s.
- KAKUK, Zsuzsa. *Hungarian Turcology 1945-1974 Bibliography*. Budapest 1981, 187 s. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Keleti Tanulmányok / Oriental Studies 5. Hakkında: Hamit Zübeyir KOŞAY, *Türk Kültürü*, Ankara: (1982 Ağustos): 232. s.
- KAKUK, Zsuzsa. “Lisân-i Ezhâr (1886)”, *Beşinci Milletler Arası Türkoloji Kongresi İstanbul, 23-28 Eylül 1985 Tebliğler I. Türk Dili Cilt 1*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkîyat Araştırma Merkezi, 1985, 149-156. ss.
- KAKUK, Zsuzsa. “Ein Krimkaraimisches Wörterverzeichnis”, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungariace*. Budapest: 45 (1) (1991): 447-401. sf.
- KAKUK, Zsuzsa. *Kırım Tatar Şarkıları*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 564, 1993, VII+208 s.
- Kasantatarisches Wörterverzeichnis* [=Kazantatarcası sözlüğü]. Aufgrund der Sammlung von Ignác KÚNOS Zusammengestellt von Zsuzsa KAKUK unter Mitwirkung von Imre BASKI. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 698, 1999, X+135 s.
- Magyar nyelvész pályaképek és önvallomások* [=Bir Macar dilcisinin yetişmesi ve itirafları] 83. Budapest: 2008, 40 s.
- “Mikes Kelemen török szókinestára [=Mikes Kelemen’in Türkçe kelime dağarcığı]”. *Vámbery Tanulmányok*. IX. Dunaszerdahely 2012, 158-214. ss.
- Krimtatarisches Wörterverzeichnis* [=Kırım Tatarcası sözlük]. Sammlung von Ignác Kúnos zusammengestellt von Zsuzsa Kakuk Studia uralo-altarica. No. 50. Szeged: 2012. 172 s.
- Török szavak Mikes Törökországgi leveleiben* [=Mikes’in Türkiye Mektupları’ndaki Türkçe kelimeler]. 28. Budapest: 2012, s. 110-121. s.
- BENDERLİ Gün, GÜLEN Yılmaz, KAKUK Zsuzsa ve TASNÁDI Edit. *Magyar-Török Szótár*, [Budapest]: Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, 2013, XIX+919 s. Gün BENDERLİ, Yılmaz GÜLEN, Zsuzsa KAKUK ve Edit TASNÁDI. *Macarca-Türkçe Sözlük*.

BENDERLİ Gün, GÜLEN Yılmaz, KAKUK Zsuzsa ve TASNÁDI Edit. *Török-Magyar Szótár*, [Budapest]: Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, 2013, XXI+565 s. Gün BENDERLİ, Yılmaz GÜLEN, Zsuzsa KAKUK ve Edit TASNÁDI. *Türkçe-Macarca Sözlük*.

KÚNOS, Ignác. *Kazan Tatar Mânileri* (Eger ilindeki tutsak erler taburunda 1915-1918 yazlarında derlenmiş, çevrilmiştir). Yayımlayan: Zsuzsa KAKUK, Çeviren: Mustafa S. KAÇALIN, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları 1093, 2013, 138 s.

Adakálei török népdalok [=Adakale Türk halk türkülleri]. Kúnos Ignács gyűjtését versbe szedte KAKUK Zsuzsa. Karcag: 2015, 111 s.

Török kultúrhatás jövevényiszavaink tükrében [=Alıntı kelimelerin ışığında Türk kültürünün izleri]”. *Török hagyatéka*. Tanulmányok a magyar kultúra török kapsolatairól [=Türk Mirası. Macar Kültürünün Türklerle İlişkileri Üzerine Çalışmalar]. Szerkesztette: Bartha Júlia ve Hoppál Mihály, Budapest: 2017, 43-52. ss.

Béke poraira [=Toprağı bol olsun.]

Finansman Beyanı	Bu araştırma; kamu, ticari veya kâr amacı gütmeyen sektörlerdeki fon kuruluşlarından herhangi bir özel hibe almamıştır.
Çıkar Çatışması Beyanı	Yazar; bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayımlanmasıyla ilgili olarak herhangi bir muhtemel çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.
Yazar Katkıları	Bu makale tek yazarlıdır. Kavramlaştırma, metodoloji, araştırma, yazım ve düzenleme süreçlerinin tamamı yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.
Etik Kurul Onayı	Bu çalışma, birincil veri toplama (anket, görüşme, deney vb.) içermediğinden etik kurul onayı gerektirmemektedir.
Funding Statement	This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.
Declaration of Interests	The author declares that there is no conflict of interest regarding the research, authorship, and/or publication of this article.
Author Contributions	This is a single-authored article. Conceptualization, methodology, investigation, writing, and editing were all carried out by the author.
Ethics Approval	This study did not involve primary data collection (surveys, interviews, experiments, etc.) and therefore did not require ethics committee approval.